

виникнення нової віхи в розвитку корпоративної соціальної відповідальності дослідники вказують ситуацію в компанії Exxon Valdez, що виникла з витокм нафти. Компанія, як і інші, досить значні кошти спрямовувала у добродчинні проекти, але останні ніяк не були пов'язані з їхнім бізнесом. Другий підетап кінець 1980 рр. початок 1990 рр. носить назву розвитку соціальних інвестицій. Суть новації полягала в тому, що не тільки філантропічні ініціативи фундації мають сприяти досягненню бізнес- цілей, а п комерційні підрозділи, у свою чергу, мають підтримувати такі ресурси, як маркетингові знання, технічна допомога, залучення працівників до волонтерської роботи. IV етап: 1990–2000 рр. менеджмент зацікавлених сторін, етика бізнесу. Цей етап відповідає нормативному підходу. V етап: 2000–2009 рр. корпоративна філантропія. Цей етап відповідає етичному підходу. VI із 2009 рр. корпоративна стійкість. Цей етап відповідає підходу універсальних прав та сталого розвитку, міжнародному підходу.

Використана література:

1. Bowen H. Social Responsibilities of the Businessman. N. Y.: Harper & Row, 1953, p. 6.
2. Carroll A. B. Corporate Social Responsibility: Evolution of Definitional Construct. Business and Society. 1999. Vol. 38. N 3. P. 268-295.
3. Матвійчук Л.О., Ткач К.І. Генеза конієпцій корпоративної соціальної відповідальності. Екооміка і суспільство. 2016. Вип. 6. С. 332–173.
4. Навчальний посібник / О. Є. Кузьмін, О. В. Пирог, Л. І. Чернобай, С. Б. Романишин, Н. О. Вацк. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 328 с.
5. Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 416 с.

Руда М., к.е.н, доц.

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

ЦИРКУЛЯРНІ БІЗНЕС-МОДЕЛІ

У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вступ. У вересні 2015 року на 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН в Нью-Йорку відбувся саміт ООН з питань сталого розвитку, на якому були затверджені 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР) та 169 підтримуючих цілей. Як і інші країни-члени ООН, Україна долучилася до глобального процесу сталого розвитку. Процес адаптації ЦСР до українського контексту був започаткований, щоб створити національну стратегічну структуру для України до 2030 року на основі принципу "не залишати нікого позаду". Усі світові цілі переглядалися з урахуванням конкретного національного контексту. Процес встановлення цілей та завдань для подальшого моніторингу (протягом 15 років) започаткував національний дискурс щодо вимірювання соціального прогресу в цілому та вдосконалення статистичної системи. Було вирішено створити відкриту

платформу для забезпечення широкої участі всіх зацікавлених сторін у моніторингу прогресу для досягнення поставлених цілей [2].

Усі 17 Цілей сталого розвитку інтегровані, тобто вони визнають, що результати в одній сфері впливатимуть на результати в інших, і що сталий розвиток повинен збалансувати соціальну, економічну та екологічну складові держави. Вони передбачають впровадження таких пріоритетних програм, як сталий спосіб життя та освіта, циркулярні державні закупівлі; інформування споживачів; розвиток сталого туризму, забезпечення сталості у сфері будівництва тощо. Проте в контексті впровадження пакету циркулярної економіки в державну економічну політику, найбільший зміст становить Ціль 12 - Відповідальне споживання та виробництво.

Основний текст. Економічне зростання, якого так прагнуть лідери та суспільство загалом, неминуче призведе до збільшення обсягів використання природних ресурсів і відходів споживання, що своєю чергою посилюватиме антропогенне навантаження на навколишнє природне середовище. Розуміння значущості впровадження відповідального споживання та виробництва в Україні є, але збалансоване врегулювання цих питань потребує виважених і довготривалих політичних та економічних зусиль.

Термін «циркулярна економіка» характеризується як регенеруюча та відновлювальна за своєю метою модель економіки, що прагне підтримувати продукцію, компоненти та матеріали у найвищій їх корисності, ефективності та цінності.

Поняття циркулярності має глибоке історичне та філософське коріння [3]. Без сумніву, циркулярна економіка – це постійний позитивний цикл розвитку, який зберігає та збільшує природний капітал, оптимізує дохідність ресурсів та мінімізує системні ризики, оперуючи обмеженими запасами та поновлюваними джерелами. І це працює ефективно в будь-якому масштабі соціально відповідального бізнесу.

Циркулярна економіка забезпечує безліч механізмів створення цінності, які відмовляються від масового споживання обмежених ресурсів. В нових умовах споживання відбувається лише в ефективних біоциклах; в інших випадках використання замінює споживання. Ресурси регенеруються в біоциклі або відновлюються в технічному циклі. Так само як у біоциклі життєві процеси відновлюють невпорядковані матеріали, незважаючи на втручання людини або без нього, у технічному циклі, з достатньою кількістю енергії, втручання людини відновлює матеріали та порядок у будь-якому часовому діапазоні.

Найчастіше визначення концепції циркулярної економіки зосереджуються на повторному використанні сировини або на зміні самого підходу до економічної системи, що є чітко окреслено моделлю 3-R [4]: 1) зменшити (Reduce), тобто мінімальне використання сировини; 2) повторно використати (Reuse), тобто максимальне використання матеріалів та компонентів; 3) переробити (Recycle), тобто високоякісне повторне використання сировини.

Циркулярна економіка замінює поняття одноразовості іншим - відновленням. По суті, вона спрямована на відхід від системи "взяти, виготовити

та утилізувати", створивши та оптимізувавши продукти для декількох циклів сортування та їх повторного використання. Ці зусилля починаються з повторного використання матеріалів, які розглядаються як цінні запаси, а не як елементи, що проходять через економіку лиш один раз. Для розуміння масштабу слід звернути увагу на високорозвинуту галузь споживчих товарів: приблизно 80 % матеріалів у сумі 3,2 трильйонів доларів, що використовуються щороку, не відшкодовуються [5].

Таким чином, циркулярні бізнес-моделі мають на меті ліквідувати відходи - не лише з виробничих процесів, а систематично протягом різних життєвих циклів та використання продуктів та їх компонентів. Адже часто те, що інакше можна назвати відходами, стає цінною сировиною для послідовних етапів використання. Крім того, циркулярна модель вводить чітку диференціацію між витратними і довговічними компонентами продукту.

У 2014 році в Давосі Фонд Еллен МакАртур представили своє останнє дослідження, в якому виявили, що середньостатистичний громадянин ОЕСР щороку купує для споживання 800 кг їжі і напоїв, 120 кг упаковки і 20 кг одягу та взуття. І практично 80% цих товарів заново не використовується [6].

Оскільки відновлення є очевидним і нерозривним поняттям у циркулярних бізнес-моделях, саме тому роль споживача (досить часто одноразового) повинна замінитися на роль користувача (на довгострокову перспективу). Для бізнесу ця зміна вимагає іншого способу мислення щодо їх неявного контракту з клієнтами. Наприклад, у сучасній економіці з ясною парадигмою купівля-споживання, головною метою є продати товар. На противагу, у циркулярних бізнес-моделях найважливішим прагненням може бути "орендувати" або "взяти для використання", щоб надалі забезпечити повернення матеріалів для повторного використання.

Циркулярні бізнес-моделі не просто зменшують системну шкоду, що була завдана лінійною економікою, але й створюють позитивний посилюючий цикл розвитку. У результаті, циркулярна модель підприємництва проектує економічний, природний та соціальний капітал.

Висновки та пропозиції. В умовах імплементації циркулярних бізнес-моделей відновлюється загальна система здоров'я планети. Їхня концепція визнає важливість економіки, але стверджує, що вона потребує ефективної роботи на усіх рівнях – для великого та малого бізнесу, для організацій та окремих людей, у глобальному та локальному масштабах.

Крім екологічних переваг циркулярних бізнес-моделей – таких як значне зниження рівня використання невідновлюваних матеріалів, скорочення виробничих відходів та використання виробничих субпродуктів та надлишків матеріалів, що раніше вважалися відходами, - все більше досліджень вказують на безперечну роль виробничих підприємств щодо перепроектування всієї нашої економіки: у 2014 році Фонд Еллен Макартур та Всесвітній економічний форум оприлюднили звіт, в якому зазначено, що якщо держави, корпорації, великий та середній бізнес зосередяться на побудові кругових ланцюгів для збільшення швидкості переробки, повторного використання та перевиробництва, то до 2025

року можна згенерувати понад 1 трлн доларів США на рік та створити 100 000 нових робочих місць для усієї світової економіки на наступні п'ять років [6].

Використана література:

1. The Circularity Gap Reform 2020 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/news-and-events/all-news/2019-circularity-gap-report-reveals-world-only-9-circular-and-trend-negative>
2. 2017 National Baseline Report “Sustainable Development Goals: Ukraine” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.un.org.ua/en/publications-and-reports/un-in-ukraine-publications/4205-2017-national-baseline-report-sustainable-development-goals-ukraine>
3. Growth Within: A Circular economy vision for a competitive Europe – McKinsey Center for Business and Development & Ellen MacArthur Foundation [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Business%20Functions/Sustainability/Our%20Insights/Growth%20within%20A%20circular%20economy%20vision%20for%20a%20competitive%20Europe/Growth_Within.ashx
4. What is the circular economy? [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/what-is-the-circular-economy>
5. The new model for consumer goods [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/industries/consumer-packaged-goods/our-insights/the-new-model-for-consumer-goods>
6. The circular economy in detail [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/explore/the-circular-economy-in-detail>

Савченко О., к.е.н, доц.
РДГУ, м. Рівне, Україна

ЯКІСТЬ ПОСЛУГ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Вступ. Ринок транспортно-експедиторського обслуговування (ТЕО) передбачає сукупність ділових комунікацій між транспортно-експедиторськими підприємствами як надавачами послуг з ТЕО і вантажовласниками, які формують попит на них. Ефективність розвитку даного ринку є вагомою, оскільки він є складовою всієї транспортної системи – стратегічно важливого фактора розвитку та конкурентоспроможності національної економіки країни, а також забезпечення її національної безпеки.

Транспортна система – це цілісно-регульоване функціональне утворення, що поєднує всі види транспорту, транспортну інфраструктуру, мережу, а також кадрове забезпечення з метою задоволення потреб переміщення з боку населення, державних і недержавних (комерційних і некомерційних) інститутів [1]. Вважаємо, що задоволення потреб стосується не лише переміщення в напрямку,